

1 pháirt tuarthóra. Triomaigh an áit le tuáille páipéir glan.

- Cuir rudaí fuilsmeartha, ar nós súitíní, i mála plaisteach, ceangail barr an mhála agus cuir i mbosca bruscair lasmuigh é.
- Cuir rásúir agus snáthaidí úsáidte i mbosca bruscair speisialta d'earraí géara. Coinnigh as bealach leanaí é.
- bair le do dhochtúir teaghlaigh agus le d'fhiacloir go bhfuil heipitíteas C ort.

Ní féidir heipitíteas C a scaipeadh mar seo a leanas:

- Sraoth nó casacht
- Póga nó barróga
- Cothú cíche
- Bia nó uisce
- Miasa nó gloiní a chomhroinnt
- Gnáth-theagmháil idir dhaoine (e.g. san áit oibre)

Ní gá duit fanacht amach ó áiseanna cúram leanaí, ón scoil, ó obair nó ó ghníomhaíochtaí ar bith eile toisc go bhfuil heipitíteas C ort. Má tá comhairle ag teastáil uait maidir le heipitíteas C agus do chuid oibre, cuirfidh do speisialtóir comhairle ort.

An bhfuil vacsaín ann le haghaidh heipitíteas C?

Níl aon vacsaín ann faoi láthair chun daoine a chosaint in aghaidh heipitíteas C.

An bhfuil cóir leighis ann le haghaidh heipitíteas C? Tá. Tá an-dul chun cinn déanta i gcás córa leighis le haghaidh heipitíteas C le blianta beaga anuas. Forbraíodh drugaí nua frithvíreasacha ar a dtugtar Drugaí Frithvíreasacha Dírghníomhacha. Glanann siad an víreas ó fhuil roinnt mhaith de na daoine a gcuirtear an chóir leighis sin orthu. Cuireadh ar bun an Clár Náisiúnta Cóireála Heipitíteas C de chuid Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte chun a chinntiú go bhfuil rochtain ag daoine a bhfuil Heipitíteas C orthu ar rogha cóireála oiriúnacha.

Conas is féidir liom a thuilleadh eolais a fháil?

Is féidir a thuilleadh eolais agus bileoga a fháil ó:
www.hpsc.ie/HepatitisC

www.hse.ie

(Cuardaigh heipitíteas C sa bhosca lárnach)

www.gov.uk

(Cuardaigh heipitíteas C ag an mbarr ar chlé)

www.nhs.uk

(Cuardaigh heipitíteas C ag an mbarr ar dheis)

www.cdc.gov/hepatitis/hcv/cFAQ.htm

Seirbhísí drugaí agus grúpaí tacaíochta áitiúla



Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte
Health Service Executive



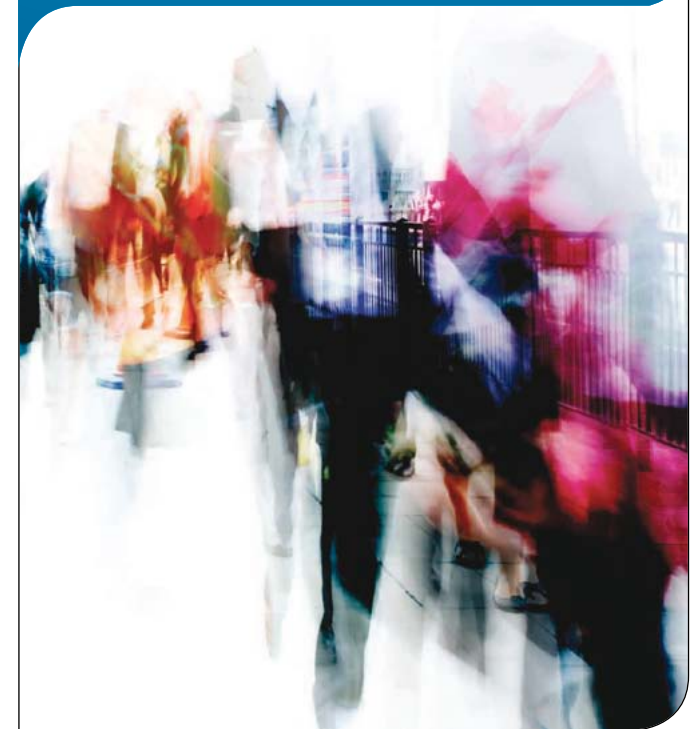
hpsc

Dírthe ar: Daoine ar a dtugtar diagnóis Ionfhabhtú Heipitíteas C le déanaí
Dáta: Apríl 2017
Údair: Grúpa Oibre Heipitíteas C

Rannóga na Sláinte Poiblí agus an Lárionad Faire um Chosaint Sláinte, Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte

Tá heipitíteas C ort

Seo eolas atá riachtanach duit



Cad is heipitéas C ann?

Is víreas é heipitéas C ar féidir leis ionfhabhtú a chothú agus damáiste a dhéanamh don ae.

Cad is ciall le torthaí na dtástálacha?

Beidh gá le tástáil fola chun a fháil amach an bhfuil heipitéas C ort nó nach bhfuil. Dé ghnáth, déantar an tástáil seo in dhá chéim:

1. Ar dtús, déantar d'fhuil a thástáil le haghaidh antasubstaint heipitéas C. Má bhaineann toradh dearfach leis an tástáil sin, is léir go raibh heipitéas C ort am éigin.
2. Is gá le tástáil eile ansin chun a fháil amach an bhfuil an t-ionfhabhtú fós ort.
 - Má bhaineann toradh diúltach leis an tástáil sin, bhí heipitéas C ort am éigin ach seans nach bhfuil tú ionfhabhtaithe a thuilleadh.
 - Má bhaineann toradh dearfach leis an tástáil sin, tá heipitéas C fós ort.

Cabhróidh sé leat a fhios a bheith agat go bhfuil heipitéas C ort mar is iomaí rud ar féidir leat a dhéanamh chun tú féin a choinneáil slán. Beidh a fhios ag do speisialtóir cad ba chóir duit a dhéanamh.

Conas a fuair mé heipitéas C?

Scaiptear heipitéas C trí theagmhail le fuil duine a bhfuil an ionfhabhtú orthu. Is iomaí slí inar féidir le duine heipitéas C a fháil.

- An tslí is dóichí chun heipitéas C a fháil ná snáthaid insteallaire agus fearas ("works") a chomhroinnt le duine ionfhabhtaithe. Tá heipitéas C ag an gcuid is mó de dhaoine a bhaineann mí-úsáid as drugaí trí instealladh.
- Is féidir heipitéas C a fháil freisin mar thoradh ar chócaon a smúradh.

- San am a caitheadh, fuair roinnt daoine heipitéas C ó aistrithe fola agus táirgí fola. Ó 1991 ar aghaidh, déantar deonaithe fola a sheiceáil le haghaidh heipitéas C. Mar sin, ní féidir é a fháil sa bhealach sin a thuilleadh.
- Tá baol beag ann gur féidir le máthair ionfhabhtaithe heipitéas C a thabhairt dá leanbh roimh bhreith an linbh nó ina diadh. Seans amháin i ngach 20 go dtarlóidh sé sin.

Tá seans níos mó ann go dtarlóidh sé má tá an mháthair ionfhabhtaithe le VEID (HIV) chomh maith.

Tá riosca beag ann heipitéas C a fháil trí ghnéas a bheith agat le duine ionfhabhtaithe. Is dóichí go dtarlóidh sé sin má tá VEID, chomh maith le heipitéas C, ar an duine.

Seo cuid de na slite níos annaimhe chun heipitéas C a fháil:

- tatuáil agus corp-pholladh gan steiriliúchán ceart
- Gortuithe le snáthaidí i gcás oibrithe cúram sláinte
- Nithe pearsanta ar nós scuabanna fiacla agus rásúr a chomhroinnt le duine ionfhabhtaithe
- D'fhéadfadh scagdhéalú duán nó roinnt coireálacha máinliachta agus fiacloireachta a bheith ina gcúis d'ionfhabhtú ach is fíorannamh a tharlaíonn sé sin.

Seans go mbeadh a fhios ag do speisialtóir conas a ionfhabhtáíodh tú.

Tarlaíonn sé uaireanta nach bhfaigheann daoine amach go deo conas a ionfhabhtáíodh iad, áfach.

Conas a chuirfidh heipitéas C isteach ar mo shaol?

Ní bhíonn airíonna ar bith ag an gcuid is mó de dhaoine nuair a bhuaitear ar dtús iad ag heipitéas C.

I líon beag cásanna, airíonn daoine breoite, cailleann siad a ngoile, faigheann siad pian ina mbolg, bíonn siad ag caitheamh amach agus tagann buíochán orthu (craiceann agus súile buí).

Tagann biseach iomlán gan cóireáil ar bith ar thart ar dhuine amháin i ngach ceathrar a bhfuil heipitéas C orthu.

Ach, beidh an víreas ar an gcuid is mó de dhaoine ar feadh roinnt mhaith blianta áfach, nó b'fhéidir don chuid eile dá saol. Tugtar ionfhabhtú 'ainsealach' heipitéas C air sin.

Má tá ionfhabhtú ainsealach ort, d'fhéadfadh sé tarlú go n-airíonn tú go maith ar feadh roinnt mhaith blianta.

Gan chóireáil le haghaidh heipitéas C a chur orthu, tolgann thart ar duine amháin as gach cúigear a bhfuil ionfhabhtú ainsealach orthu ciorróis (coilm) ae i ndiaidh 20-30 bliain. Seans go dtiocfadh cliseadh ae nó ailse ae orthu ansin.

Conas is féidir liom fanacht sláintiúil?

Tá an t-ae riachtanach chun tú a choimeád sláintiúil. Ní féidir fanacht beo gan é. Tá sé thar a bheith tábhachtach chun alcól, drugaí agus nimh a ghlanadh as do chorp.

- Ná hól alcól. Féadfaidh alcól damáiste a dhéanamh do d'ae.
- Faigh na vacsaíní i gcoinne heipitéas A agus heipitéas B - mura bhfuil na vacsaíní sin nó na galair sin faighte agat cheana féin.
- Is cóir do do dhochtúir tú a tharchur chuig speisialtóir. Déanfaidh do speisialtóir do bhreioiteacht a mheas agus cuirfidh sé/sí ar an eolas tú maidir le cóireáil. Déan cinnte nach gcaillfidh tú aon cheann de do choinní.
- Sula dtógfaidh tú leigheas ar bith nua, leigheas thar an gcuntar nó cógas luibhe, faigh comhairle do dhochtúra. Féadfaidh cuid acu siúd dochar a dhéanamh do d'ae.